

1. Obiekt 612/23/1/26

BRAMA FORTECZNA RDZENIA TWIERDZY PRZEMYŚL - SANOCKA GÓRNA

2. Czas powstania

ok. 1880 r.

3. Miejscowość

P R Z E M Y Ś L

4. Adres

Park Miejski

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo przemyskie

gmina miejska Przemyśl

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna 1. VI. 1975 r.

województwo rzeszowskie

powiat Przemyśl

8. Właściciel i jego adres

Gmina Miejska Przemyśl

9. Użytkownik i jego adres

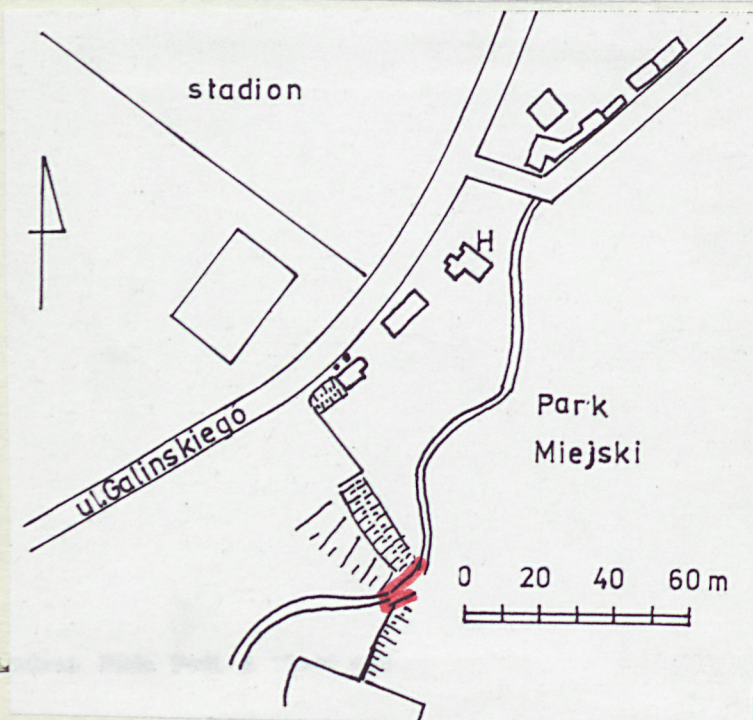
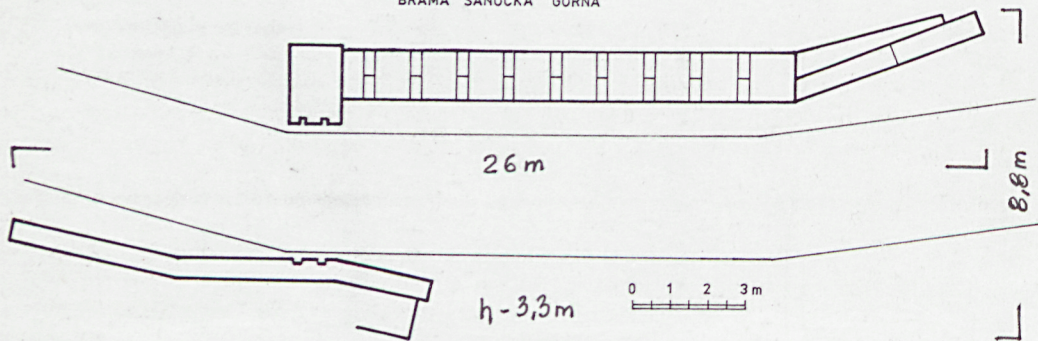
Nie użytkowana

10. Rejestr zabytków

Nr A-705/709 data 20.05.1972r.

A-368 z 6.08.2009

BRAMA SANOCKA GÓRNA

Widok ogólny bramy od strony zachodniej

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Budowę nowoczesnych umocnień Przemysła rozpoczęli Austriacy w 1 poł. XIX w. Sporządzone wówczas plany i ekspertyzy określają możliwości i zasięg ufortyfikowania miasta. Prace objęły głównie przedpola od strony wschodniej. Zapoczątkowano też budowę ciągłej linii wałów wyznaczających szeroki obwód głównej linii obrony, wysuniętej znacznie na zewnątrz w stosunku do średniowiecznych i XVI wiecznych fortyfikacji miejskich. Ten zespół umocnień stanowił wg obowiązującej wówczas teorii Rogniata - tzw obóz warowny. Ten główny obwód tworzył rdzeń /noyau/ oparty o linięwzgórz dominujących nad miastem od strony północnej, zachodniej i południowej, wzmocniony był szancami wysuniętymi przed linię wałów. Około 1856 r. miał już pełny narys, odpowiadający dzisiaj zachowanemu. Po 1870 r. następuje budowa półstałej twierdzy pierścieniowej, a w latach 1877-85 stałej twierdzy. W tym okresie, ok. roku 1880 przejścia w linii wałów otrzymują formę murowanych bram flankowanych najczęściej szancami. Rozwój techniki wojskowej wymusza ciągłe modernizacje dzieł obronnych, co następuje w latach 1885-1904 i 1911-1914 i obejmuje także niektóre obiekty rdzenia jak: Bramę Sanocką Dolną, na Zniesieniu i na Lipowicy. Po zakończeniu działań I wojny światowej fortyfikacje tracą swoją funkcję. Część murowanych i ziemnych elementów zostaje rozebrana i znielowana. Sporadyczne prace rozbiorowe mają miejsce również po II wojnie światowej - Bramy na Zniesieniu, na Lipowicy, na Ostrowie.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrza wyposażenie instalacje)

- Sytuacja - Brama Sanocka Górna położona jest prawobrzeżnej części Przemysła, w dzielnicy Podzamcze, na terenie obecnego Parku Miejskiego, w jego zachodniej części, w połowie wysokości stoku opadającego ku północnemu zachodowi. Na linii wału rdzenia, pomiędzy Bramą Sanocką Dolną a Fortem N XVIIc Trzy Krzyże .
- Materiał - Zbudowana jest z cegły maszynowej o wymiarach: 6-6,5 x 14-14,5 x 29,5-30 cm wiązanych zaprawą wapienną. Mur południowy posiada w części kamienny fundament. W strzelnicach wkładki z płyt pancernych.
- Rzut - Bramę tworzą dwa równoległe mury przesunięte względem siebie, biegnące po osi NE - SW. Mur północny zakończony jest od zachodu filarem bramy, a od wschodu niższym i odchylającym się ku północy odcinkiem stanowiącym mur oporowy dla wału rdzenia. Środkowa część północnego muru posiada ciąg dziewięciu depresyjnych, przeciwrykoszetowych strzelnic wyposażonych w płyty pancerne o otworze w kształcie pionowego prostokąta o zaokrąglonych narożach, umieszczonych na jednym poziomie. Korona muru przekryta ceglana czapką o lekkim nachyleniu na zewnątrz i tworzącą obustronny okap. Prostokątny - w rzucie - filar bramy wyniesiony jest ponad mur flankujący. Zwieńczony jest dwustopniowym ceglany gzymsem, z którego wyższy poziom tworzą skośnie ułożone cegły. Całość nakryta ceglana czterospadową czapką. W licu filara od strony przejazdu dwie pionowe, równoległe bruzdy - prowadnice dla belek barykadujących bramę. Podobne bruzdy znajdują się w przeciwległym południowym murze, oddalonym o 3,5 m i dwukrotnie załamynym o kształcie ściany zbliżonym do trapezu, a powtarzającym profil wału. Zachodnia, górna część posiada kamienną schodkową odsadzkę. Od strony wału mur jest pogrubiony i tworzy odsadzkę - tuż poniżej korony, przekrytej ceglana czapką.
- Bryła
- Elewacje
- Wyposażenie - pancerne płyty strzelnic.

14. Kubatura

15. Powierzchnia użytkowa

16. Przeznaczenie pierwotne

17. Użytkowanie obecne

Brama forteczna

Nie użytkowana

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Stosunkowo nieliczne ubytki cegieł w licu, wykruszona czapka. Obydwa mury zawilgocone.

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

Prac budowlanych i konserwatorskich nie prowadzono.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Uzupełnienie ubytków, oczyszczenie z porastających mchów, likwidacja samosiewów, oznakowanie.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

J. Bogdanowski - Twierdza Przemyśl, w: Teka Konserwatorska. Polska Południowo-Wschodnia. Rzeszów 1991

25. Opracował

tekst Krzysztof Szuwarowski, X.1996 r.

Imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Krzysztof Szuwarowski, X.1996 r.

Imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Krzysztof Szuwarowski, X.1996 r.

Imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów Woj. Oddz. PSOZ w Przemyśle

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografla (rodzaj, miejsca przechowania, sygnatury)

27. Załączniki

1 wkładka - plany i zdjęcia

1. Miejscowość

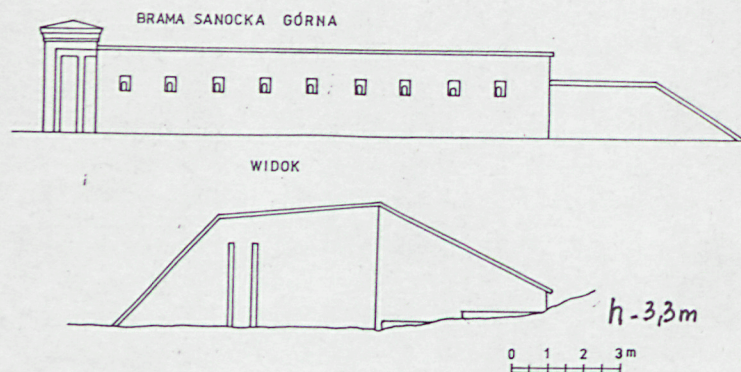
P R Z E M Y Ś L

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

BRAMA FORTECZNA
SANOCKA GÓRNA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia, plany

Filar bramy-widok od strony
wschodniej

Północny mur ze strzelnicami

Południowy mur bramy

Wkładkę założył: Krzysztof Szuwarowski, X. 1996 r.

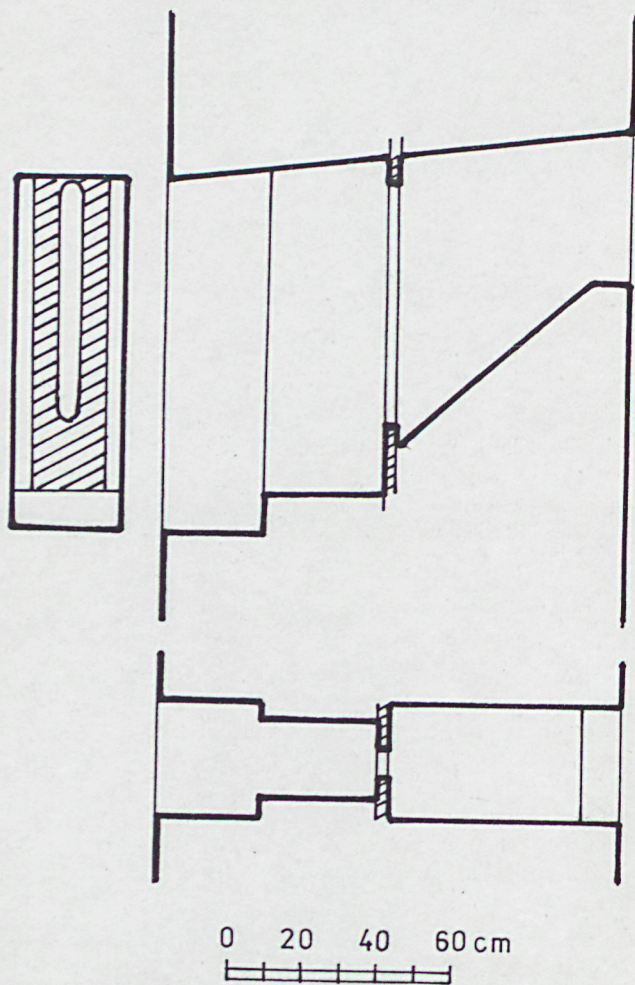
(imię nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: W/O PSOZ w Przemyśle

SIP Przem 1512 u 96 500

Wzór ODZ 1978 r.

STRZELNICA

Strzelnica z wkładką pancerną
wylot w licu zewnętrznym